

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους **CEOs** (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2000 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ, έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε **2.340**. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση των οποίων γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icarb2b.gr). Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEOs απευθύνεται 1 επιπλέον ερώτηση που αφορά σημαντικό θέμα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου *net-balances* (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα / βιομηχανία / ενέργεια / κατασκευές, εμπόριο και υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

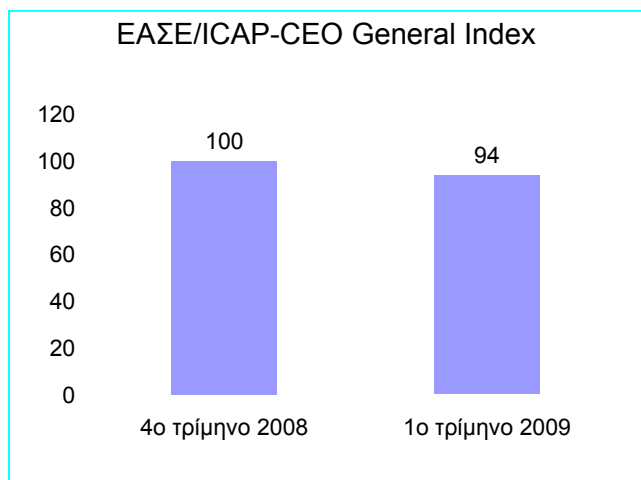
¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Eurostat, στο 4^ο τρίμηνο του 2008², το ΑΕΠ της ευρωζώνης μειώθηκε κατά 1,6% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και το ΑΕΠ της Ε.Ε (των 27 χωρών-μελών) κατά 1,5%. Παρόμοιες ήταν οι εξελίξεις στο τελευταίο τρίμηνο του 2008 τόσο στις ΗΠΑ (μείωση του ΑΕΠ κατά 1,6%) όσο και στην Ιαπωνία (μείωση κατά 3,2%). Αν ακολουθήσουμε ως ορισμό της ύφεσης την αρνητική μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ σε δύο συνεχόμενα τρίμηνα, τότε η παγκόσμια ύφεση είναι παρούσα. Ωστόσο καταγράφηκαν ασυμμετρίες στους ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ στις διάφορες χώρες. Η Ελλάδα ανήκει στην ομάδα των ελάχιστων χωρών της Ε.Ε (μαζί με την Σλοβακία, την Πολωνία και την Κύπρο) που είχε πολύ χαμηλούς αλλά θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης (+0,4% το 3^ο τρίμηνο και 0,3% το 4^ο τρίμηνο του 2008) κατάσταση που χαρακτηρίζεται ως στασιμότητα. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα το 2009³ δίνουν αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,2%, ωστόσο ορισμένοι βασικοί δείκτες όπως ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο σημείωσαν πτώση τον Ιανουάριο του 2009 σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2008. Η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε κατά 10,2% και οι πωλήσεις του Λιανικού Εμπορίου κατά 10,0% (-2,7% εκτός καυσίμων).

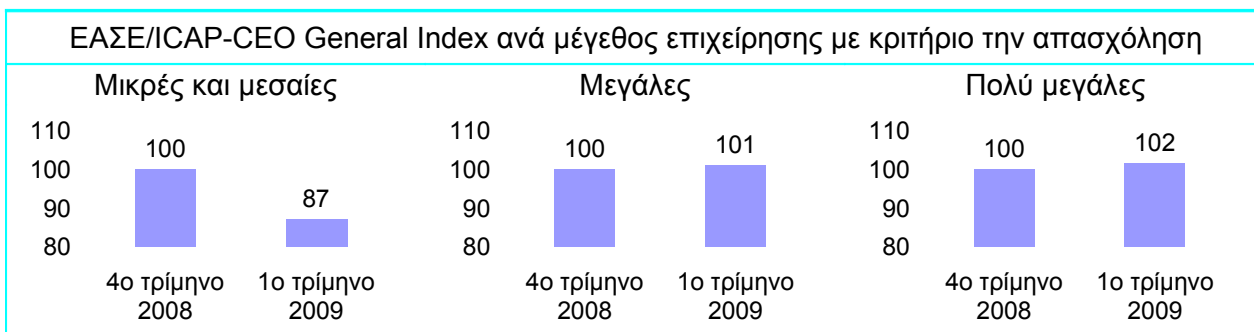
Ο δείκτης ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index: στο τέλος του 1^{ου} τριμήνου 2009.

Ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) το πρώτο τρίμηνο του 2009 μειώθηκε στις 94 μονάδες σε σχέση με το τελευταίο τρίμηνο του 2008 αποτυπώνοντας την απαισιοδοξία που επικρατεί στους CEOs των ελληνικών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η εξέλιξη του γενικού δείκτη ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι οι περισσότερο απαισιόδοξες (μειώθηκε ο δείκτης στις 87 μονάδες) σε σχέση με τις μεγάλες και τις πολύ μεγάλες για τις οποίες φαίνεται ότι ο βαθμός απαισιοδοξίας παρέμεινε σχεδόν στάσιμος, με ίχνη αντιστροφής του αρνητικού κλίματος.

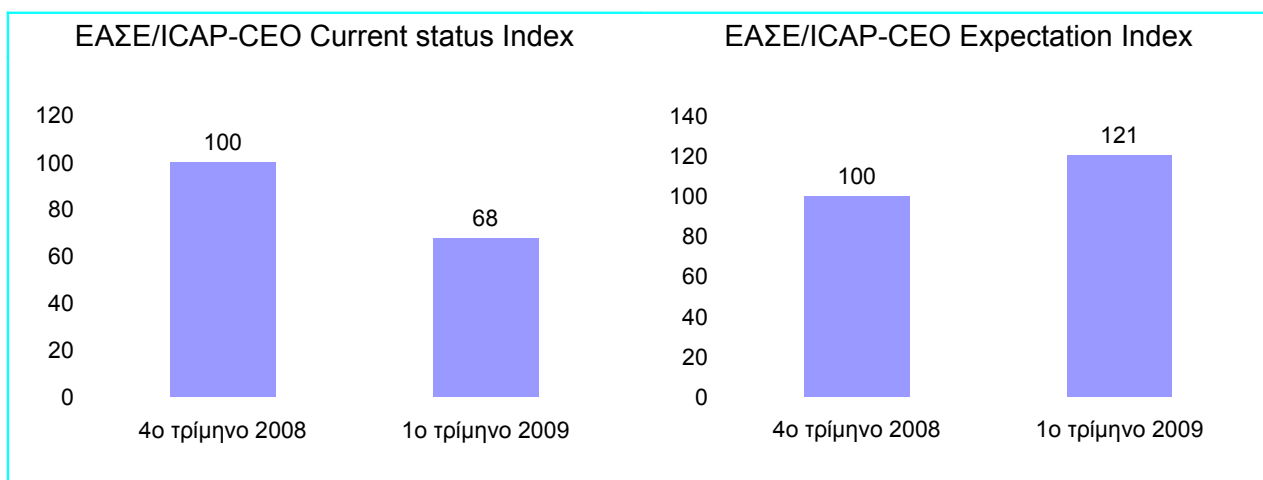

² Eurostat, newsrelease euroindicators, 7 April 2009

³ European Commission, Interim Forecast, January 2009.

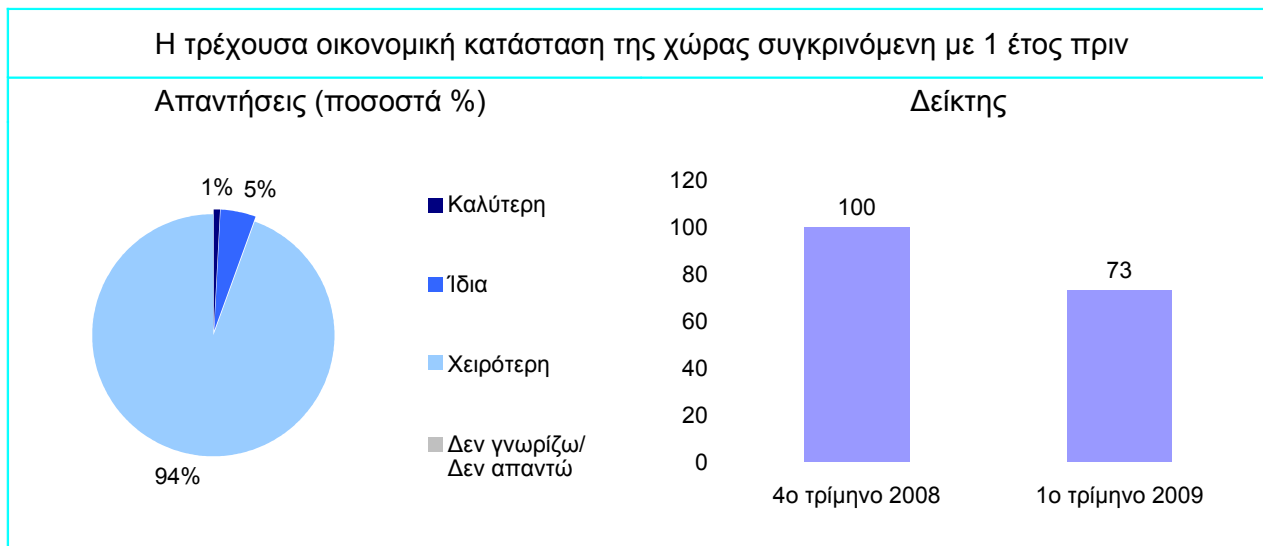

Η αβεβαιότητα και η επιδείνωση της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης καταγράφεται στον αντίστοιχο δείκτη (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index) ο οποίος σημείωσε κάθετη πτώση στις 68 μονάδες. Ωστόσο φωτεινό σημείο στο γενικότερο κλίμα είναι οι προσδοκίες για βελτίωση των οικονομικών συνθηκών το 2010. Ο αντίστοιχος δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index) αυξήθηκε σε 121.

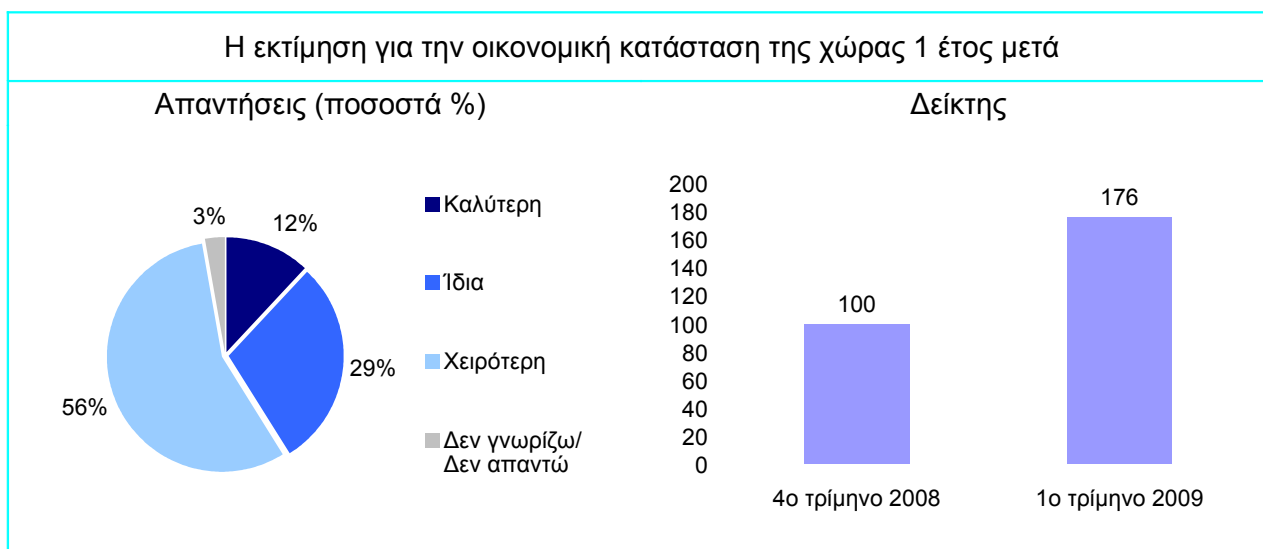

Τα αναλυτικά αποτελέσματα στο τέλος 1^{ου} τριμήνου 2009

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας θεωρείται από το 94% των CEOs χειρότερη σε σχέση με ένα έτος πριν. Το ποσοστό αυτό είναι αυξημένο έναντι του 4^{ου} τριμήνου 2008 γεγονός που οδήγησε σε επιδείνωση του δείκτη στις 73 μονάδες.

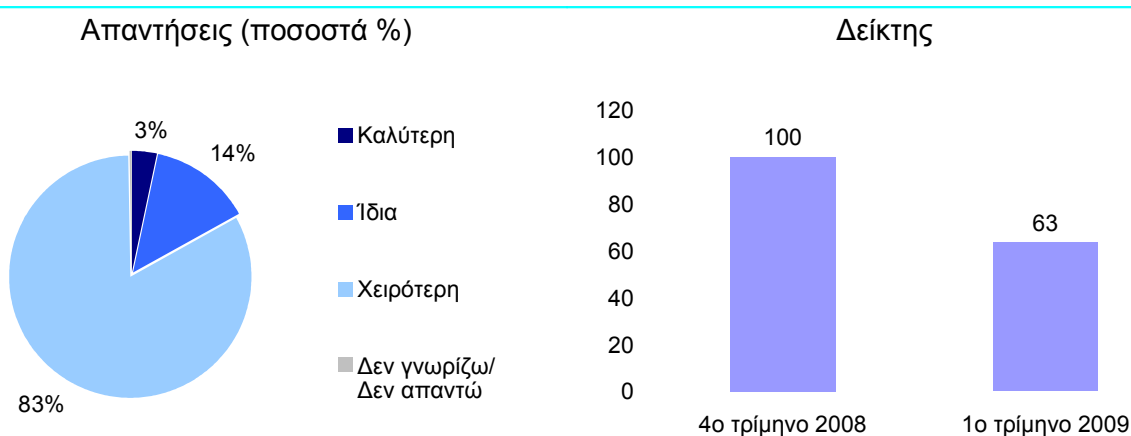

Αντίθετα παρά τις δυσμενείς τρέχουσες συνθήκες, είναι αξιοσημείωτο ότι ένας υπερδιπλάσιος, από το προηγούμενο τρίμηνο, αριθμός ανώτατων στελεχών (αν και παραμένει ως ποσοστό χαμηλό – 12%), πιστεύει ότι σε ένα έτος η ελληνική οικονομία θα βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 16% για τις επιχειρήσεις υπηρεσιών ενώ μειώνεται στο 9% για την βιομηχανία. Η διεύρυνση της αισιοδοξίας έναντι του προηγούμενου τριμήνου εκτίναξε τον δείκτη προσδοκιών στις 176 μονάδες.

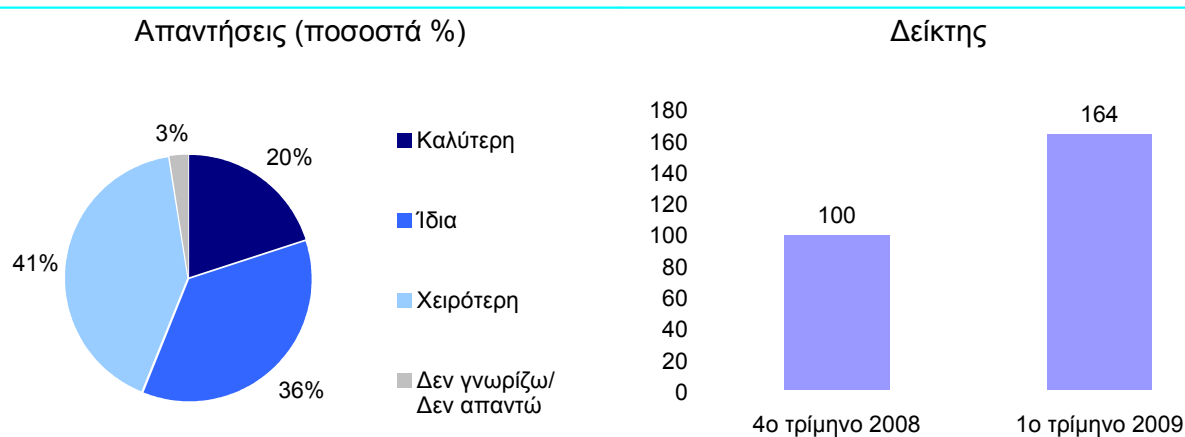
Ενώ για το σύνολο της οικονομίας οι CEOs είναι ιδιαίτερα απαισιόδοξοι σε ποσοστό 94%, ωστόσο η αίσθηση αυτή μετριάζεται όταν απαντούν για τον κλάδο που δραστηριοποιείται η επιχείρησή τους. Μικρότερο λοιπόν μερίδιο των CEOs (83%) θεωρεί ότι οι οικονομικές συνθήκες στον κλάδο τους είναι χειρότερες, ενώ το 3% δηλώνουν ότι είναι καλύτερες. Ο δείκτης μειώθηκε στις 63 μονάδες.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησής σας σε σχέση με 1 έτος πριν

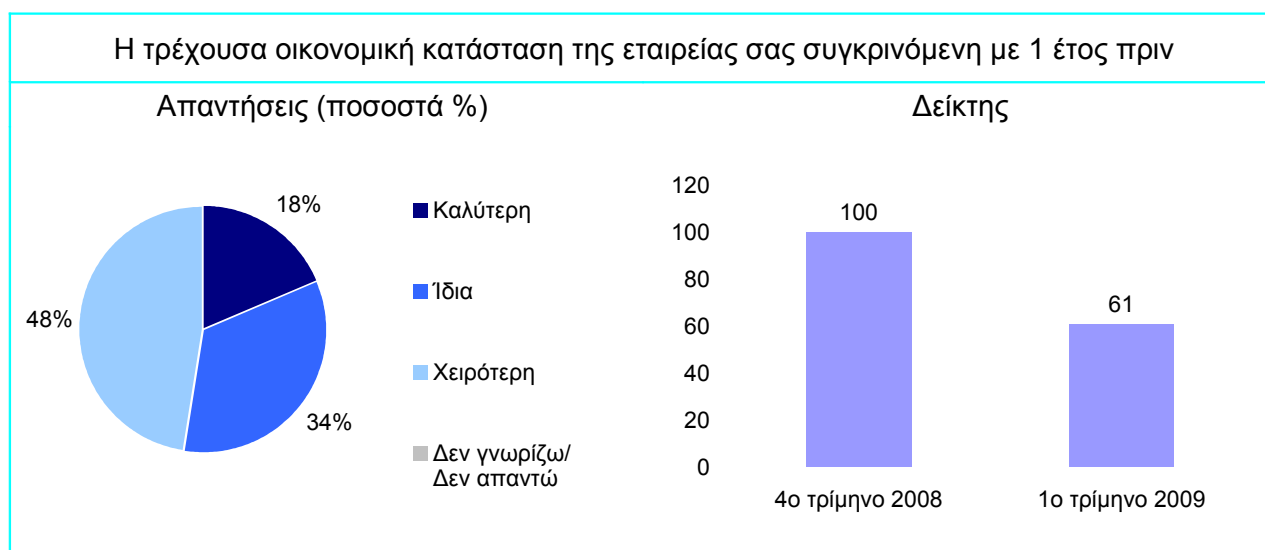

Η αισιοδοξία των CEOs για την πορεία του κλάδου τους ένα έτος μετά, εκφράζεται από το 20% των ερωτηθέντων, ενώ το ποσοστό αυτών που θεωρεί ότι η κατάσταση δεν θα αλλάξει ανέρχεται σε 36%. Ο τομέας των υπηρεσιών είναι περισσότερο αισιόδοξος για την μελλοντική του πορεία σε σχέση με το εμπόριο και την βιομηχανία. Το 27% των CEOs που διευθύνουν επιχειρήσεις υπηρεσιών θεωρούν ότι σε ένα έτος η οικονομική κατάσταση στον τομέα τους θα είναι καλύτερη από τη σημερινή. Τα αποτελέσματα αυτά αύξησαν τον δείκτη κλαδικών προσδοκιών στις 164 μονάδες.

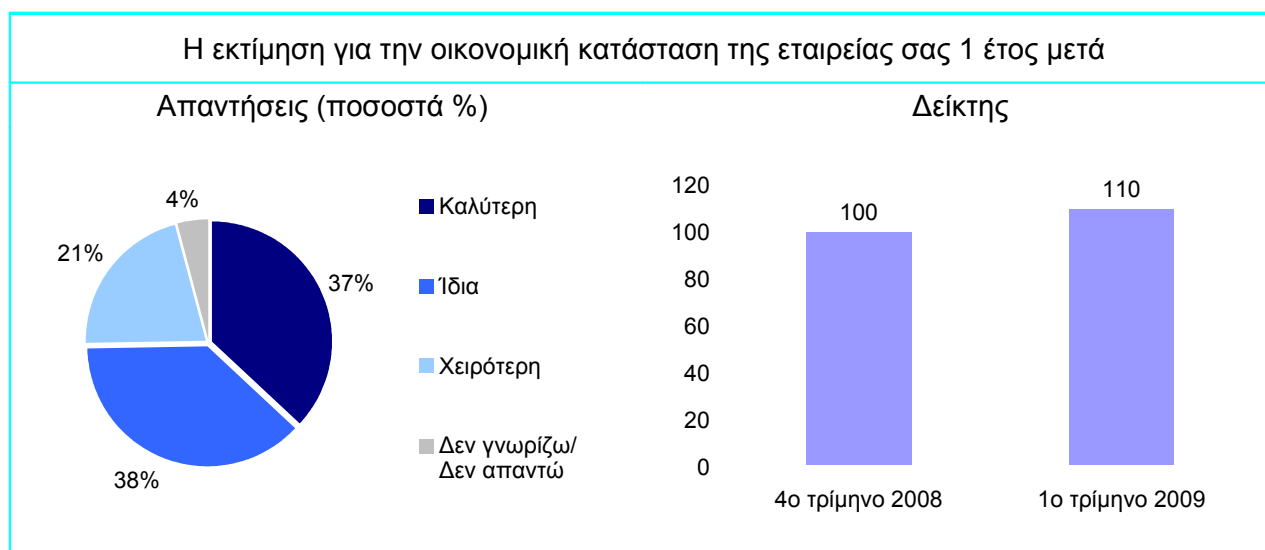
Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησής σας 1 έτος μετά

Ενώ μεταξύ των CEOs επικρατεί κλίμα αυξημένης απαισιοδοξίας για τις μακροοικονομικές συνθήκες της χώρας, ωστόσο για την επιχείρηση που ηγούνται οι εκτιμήσεις τους είναι ηπιότερες. Το 48% δηλώνουν ότι η κατάσταση στην εταιρεία τους είναι δυσμενέστερη σε σύγκριση με ένα έτος πριν ενώ το 18% θεωρεί ότι είναι καλύτερη. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η εταιρεία τους βρίσκεται σε καλύτερη θέση αυξάνεται σε 29% για τις πολύ μεγάλες εταιρείες και μειώνεται στο 14% για τις μικρές και μεσαίες. Τα παραπάνω αποτελέσματα μείωσαν τον εταιρικό δείκτη στις 61 μονάδες.

Αυξημένη είναι αισιοδοξία των CEOs για την κατάσταση της εταιρείας τους ένα έτος μετά διαμορφώνοντας τον δείκτη εταιρικών προσδοκιών στις 110 μονάδες. Το 37% των CEOs εκτιμά ότι σε ένα έτος η εταιρεία τους θα βρίσκεται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση. Το μερίδιο αυτό αυξάνεται για τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις σε 43%, ενώ μειώνεται για τις μικρές και μεσαίες σε 34%.

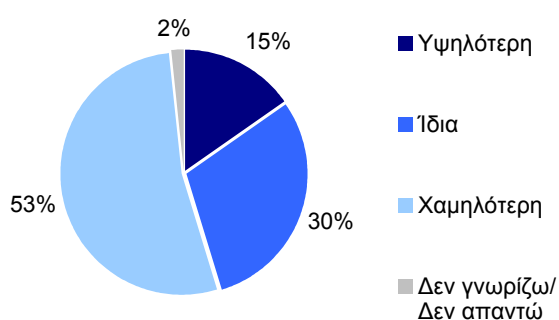

Ο δείκτης τρεχουσών εταιρικών επενδυτικών δαπανών σημείωσε πτώση στις 68 μονάδες έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Το 15% των CEOs δήλωσε υψηλότερη τρέχουσα δαπάνη, ποσοστό που αυξάνεται σε 21% στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και μειώνεται στο 13% για τις μικρές και μεσαίες. Ωστόσο μερίδιο άνω του 50% δήλωσε μειωμένη δαπάνη για επενδύσεις σε σχέση με ένα έτος πριν.

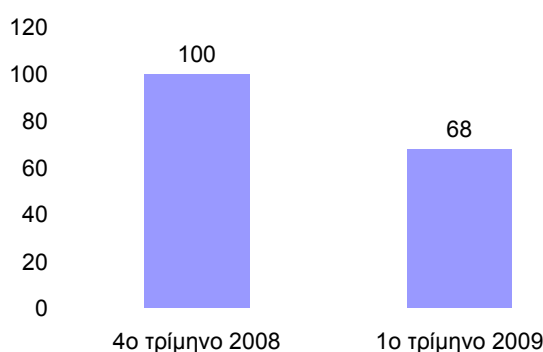
Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σας σε σχέση με 1 έτος

πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

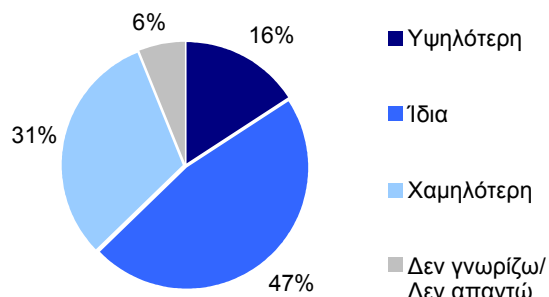
Δείκτης

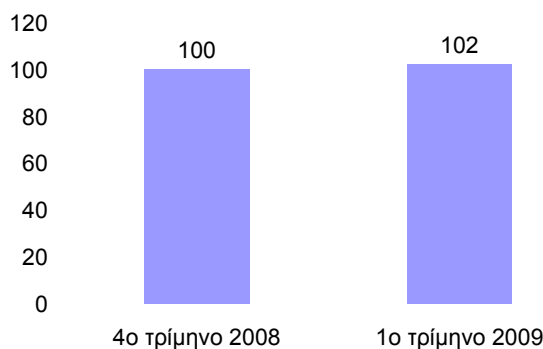
Στασιμότητα στο ύψος των επενδύσεων για το επόμενο έτος είναι οι εκτιμήσεις του 47% των CEOs, οδηγώντας τον δείκτη σε πολύ μικρή άνοδο στις 102 μονάδες. Ωστόσο το 16% πιστεύει ότι η επενδυτική δαπάνη των επιχειρήσεων θα είναι υψηλότερη, ποσοστό που αυξάνεται στο 22% για τις επιχειρήσεις υπηρεσιών. Σημειώνεται ότι το 6% των ερωτηθέντων δεν εξέφρασε γνώμη για την εξέλιξη των επενδύσεων.

Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σας 1 έτος μετά

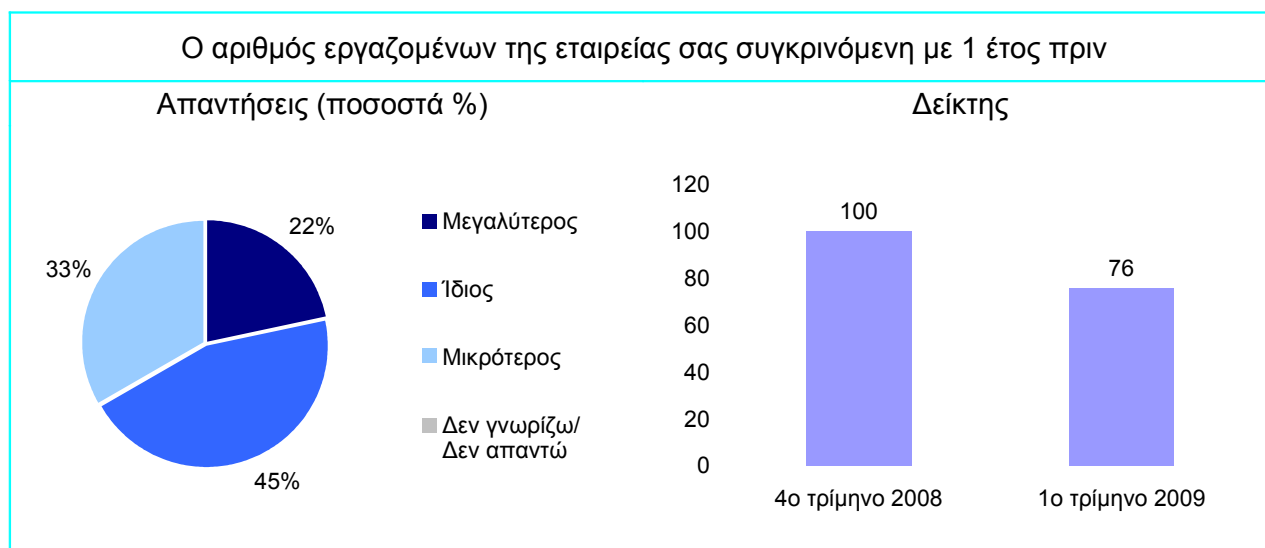
Απαντήσεις (ποσοστά %)

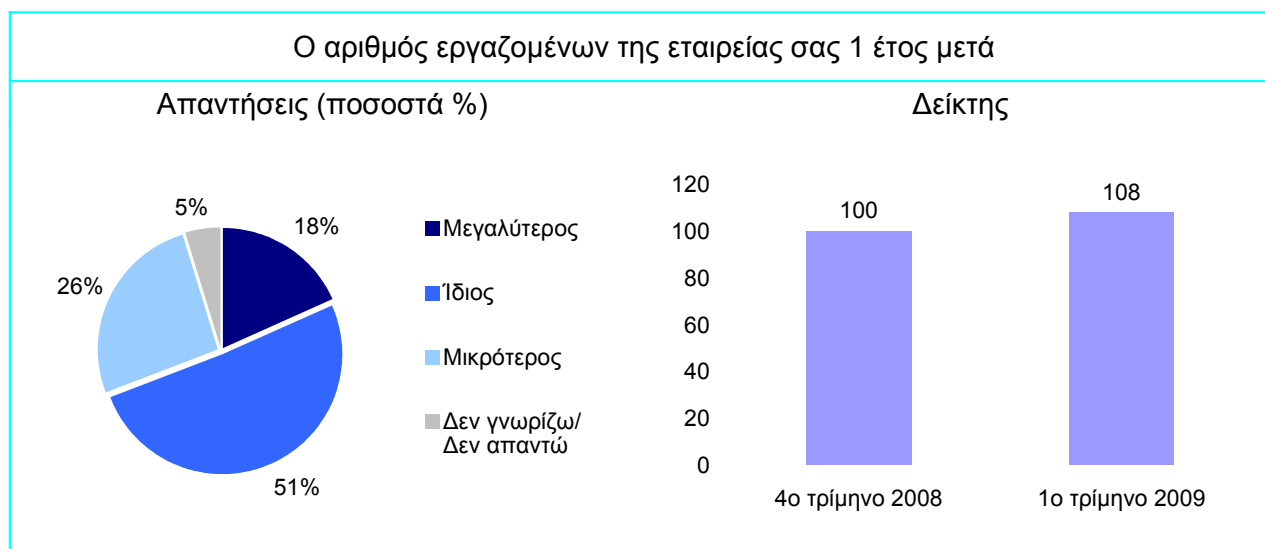
Δείκτης

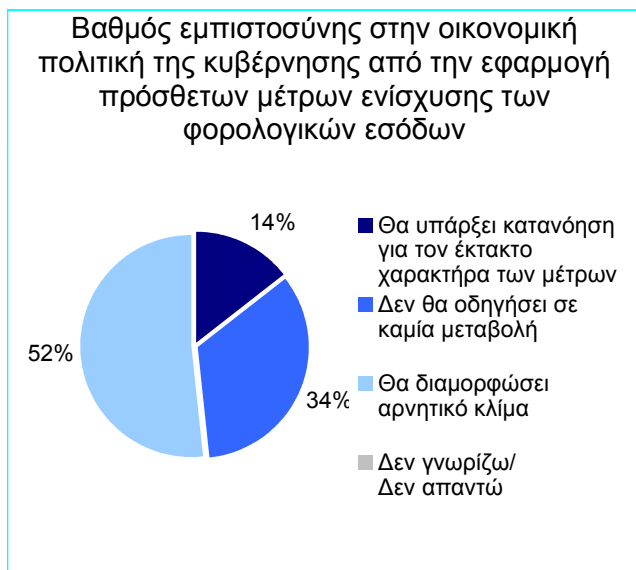
Μείωση του δείκτη απασχόλησης στις 76 μονάδες καταγράφηκε στο 1^ο τρίμηνο του 2009 έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Το 45% των CEOs δήλωσε ότι το επίπεδο της απασχόλησης παρέμεινε το ίδιο. Αντίθετα το 22% δήλωσε αυξημένη απασχόληση σε σχέση με ένα έτος πριν, ποσοστό που είναι υψηλότερο στις επιχειρήσεις υπηρεσιών (27%) αλλά χαμηλότερο στη βιομηχανία (11%).

Συγκρατημένες είναι οι προσδοκίες των CEOs για την εξέλιξη της απασχόλησης 1 έτος μετά. Ο δείκτης προσδοκιών απασχόλησης ανήλθε στις 108 μονάδες. Ωστόσο το 51% των CEOs πιστεύει ότι η απασχόληση θα παραμείνει στα ίδια με τα σημερινά επίπεδα, ενώ το 26% πιστεύει ότι η απασχόληση θα μειωθεί. Το 18% εκτιμά ότι η απασχόληση θα είναι αυξημένη, ποσοστό που αυξάνεται στο 24% για τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις υπηρεσιών.

Τέλος ζητήθηκε από τα ανώτατα στελέχη των επιχειρήσεων να εκφράσουν την γνώμη τους για το πως θα επηρεαστεί η εμπιστοσύνη προς την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης από τα

πρόσφατα μέτρα ενίσχυσης των φορολογικών εσόδων που επιβλήθηκαν μέσω ειδικών εισφορών στους μισθωτούς με υψηλότερα εισοδήματα. Το 52% των ερωτηθέντων απάντησε ότι θα διαμορφωθεί αρνητικό κλίμα, το 34% θεώρησε ότι δεν θα οδηγήσει σε καμία μεταβολή, ενώ μόνο το 14% πιστεύει ότι θα υπάρξει κατανόηση για τον έκτακτο χαρακτήρα των μέτρων.